

Furuhedsskolan
952 23 Kalix

Kalix kommun
952 81 Kalix

2010-11-17
1 (6)
Dnr: 40-2010:30

Kvalitetsgranskning av Furuhedsskolan i Kalix kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat om undervisningen i samhällskunskap på tre av skolans yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen.

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i Samhällskunskap A på Bygg-, For-dons- och Industriprogrammet utgår från ämnets mål att sträva mot. Skolan behöver genomföra insatser inom följande områden för att ge eleverna ökade möjligheter att nå målen

Områden som bör förbättras:

- Rektorn behöver genomföra insatser så att undervisningen i högre utsträckning utgår från de olika programmens program mål
- Rektorn behöver genomföra insatser så att kursmål i högre grad konkretiseras och förklaras för eleverna
- Rektorn behöver se till undervisningen i högre utsträckning anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.

En uppföljning av detta beslut kommer att ske genom att Kalix kommun/ Furuhedssko-lan inom tre månader efter beslutsdatum, dvs. senast den 17 februari 2011, inkommer till Skolinspektionen, avdelningen i Umeå, med en redovisning av de åtgärder som vidtagits.

Skolinspektionens granskning av undervisningen i samhällskunskap i Furuheidsskolan i Kalix kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program under perioden 1 april 2010 till 29 oktober 2010. Skolinspektionen ska granska ett antal gymnasieskolors yrkesförberedande program avseende undervisningen i kärnämnet samhällskunskap. Detta är angeläget eftersom elever på yrkesförberedande program generellt sett har lägre måluppfyllelse än elever på studieförberedande program i ämnet. Granskningen kommer att inriktas på skolors förmåga att anpassa undervisningen så att alla elever får förutsättningar att nå maximala resultat och minst godkänt. Syftet är att måluppfyllelsen i samhällskunskap på yrkesförberedande program ska öka.

Kvalitetsgranskningens huvudfrågeställning är **om undervisningen i samhällskunskap på yrkesförberedande program är ändamålsenlig och ger eleverna möjlighet att nå målen**. Med ändamålsenlig undervisning avses här en undervisning som utgår från målen att sträva mot för ämnet samhällskunskap och programmålen. För att vara ändamålsenlig måste undervisningen anpassas efter varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande. En ändamålsenlig undervisning ställer även krav på skolornas arbete för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betygsättning. Därför kommer kvalitetsgranskningen även att beröra detta område. I bilaga till detta beslut återfinns en lista över samtliga bedömningspunkter som omfattas av granskningen. Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

I granskningen ingår 40 gymnasieskolor. Varje skola får efter granskningen ett beslut. Dessutom kommer Skolinspektionen redovisa övergripande iakttagelser och slutsatser i en kvalitetsgranskningsrapport i slutet av året. Denna övergripande rapport kommer att publiceras på Skolinspektionens webbplats samt skickas till samtliga skolor som ingått i granskningen.

Furuheidsskolan i Kalix kommun ingår i granskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Skolan besöktes den 20–21 september 2010. I skolan granskades Byggprogrammet (BP), Fordonsprogrammet (FP) samt Industriprogrammet (IP). Beslutsunderlaget utgörs av dokument från skolan samt av den information som samlats in genom intervjuer med elever, lärare och rektorer samt genom observationer av lektioner i Samhällskunskap A på aktuella program. Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Furuheidsskolan är utredaren Ulf Pantzare och undervisningsrådet Stefan Persson.

Beskrivning av skolan

Furuheidsskolan startade läsåret 1970/71 och har cirka 720 elever. De olika verksamheterna är lokaliserade i ett antal byggnader inom ett koncentrerat område. Huvudbyggnaden har delvis byggts om under 2005 då biblioteket placerats mitt i byggnaden.

Skolledningen för gymnasieskolan består av tre rektorer och en administrativ chef som delas med kommunens grundskola. Rektorsfunktionen omfattar totalt 2,5 heltidstjänst. En av rektorerna är också tillförordnad gymnasiechef sedan 1 maj 2010. Lärarna är organiserade i program- och ämnesarbetslag.

Furuhedsskolan genomför gymnasieutbildning på de nationella programmen Handels- och administrationsprogrammet, Omvårdnadsprogrammet, Industriprogrammet, Byggprogrammet, Energiprogrammet, Elprogrammet, Naturvetenskapsprogrammet, Medieprogrammet, Estetiska programmet, Hantverksprogrammet, Samhällsvetenskapsprogrammet, Teknikprogrammet, Fordonsprogrammet samt Barn- och fritidsprogrammet. Skolan erbjuder också två specialutformade program, Industriellt byggande samt en häst- och ridutbildning som är riksrekryterande. Skolan bedriver även utbildning på individuella program.

Motivering till beslutet

Utgår undervisningen från ämnets mål att sträva mot

I Skolverkets föreskrifter om kursplaner och betygskriterier för kurser i ämnet samhällskunskap i gymnasieskolan finns mål att sträva mot för ämnet. I ämnet samhällskunskap ska skolan i sin undervisning bland annat sträva efter att eleven omfattar och praktiserar demokratins värdegrund och förstår hur olika perspektiv och ideologier ger olika sätt att uppfatta samhället. Eleverna ska också ges möjlighet att utveckla sin förmåga att formulera frågor, argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att aktivt delta i samhällslivet och påverka samhällsutvecklingen. Vidare ska undervisningen ge eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda olika metoder vid arbetet med samhällsfrågor och att övas i ett alltmer vetenskapligt förhållningssätt.

Av Skolverkets programhäften för de granskade programmen framgår att mål att sträva mot är utformade så att de ska visa vilka kunskaper som skolan ska sträva efter att alla elever utvecklar. Dessa mål sätter inte någon gräns för elevernas utveckling. Målen att sträva mot ska vara utgångspunkt för lärarnas planering tillsammans med eleverna.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Utifrån genomförda lektionsbesök och intervjuer bedömer Skolinspektionen att undervisningen utgår från samhällskunskapsämnets mål att sträva mot. Vid intervju beskriver de aktuella lärarna i Samhällskunskap A hur lektionsplaneringen bygger på målen att sträva mot. Exempelvis får eleverna vid en lektion resonera kring vilka stater i världen som är demokratier och vilka krav som finns på en demokrati. Då valet till riksdag, kommun och landsting just genomförts innan besöket så handlar lektionerna av naturliga skäl till stor del om valet och om elevernas syn på politiska system och deltagande i detta. Eleverna får även redovisa vad de olika partierna står för ideologiskt och reflekterar över olika typer av demokratisk praktik i form av folkomröstningar och dess kon-

sekvenser i Sverige. Frågor kring exempelvis svart arbetskraft lyfts också under aktuella lektioner.

Utgår undervisningen från programmålen

Av förordningen om särskilda program mål för gymnasieskolans nationella program anges de särskilda program mål som gäller utöver de gemensamma kunskaps mål som anges i läroplanen.

Enligt Skolverkets programhäften för de granskade programmen signalerar program målet att det finns en särskild tanke med programmet och att denna grundläggande tanke ska märkas i programmets samtliga kurser. Eleverna ska uppfatta sin utbildning som en helhet. För att programmet ska fungera som en helhet behöver lärarna samarbeta över ämnesgränserna. Kärnämnen och karaktärsämnen ska sträva åt samma håll. Det gäller att tänka programinriktat snarare än ämnesinriktat, för att få undervisningen att kännas mer meningsfull för eleven. Det är viktigt att kärnämnesläraren varierar sina kurser med målet för varje enskilt program för ögonen. Viktigt är att skolan ger de organisatoriska förutsättningarna för olika slag av samverkan mellan kärnämnes- och karaktärsämneslärare.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Granskningen visar att undervisningen i högre utsträckning bör utgå från program målen samt att rektorerna behöver ta ett större ansvar för att det kommer till stånd samverkan mellan lärare i olika kurser inom de aktuella programmen. Av intervjuer med lärare och rektorer samt genom lektionsbesök framkommer att det främst är ämnets mål att sträva mot som är utgångspunkt vid lärarnas planering av undervisningen.

Intervjuade lärare som undervisar eller har undervisat i samhällskunskap på aktuella program uppger att de som lärare i princip behöver vara med i programlaget för att kunna styra undervisningen mot program målen. Orsaken som anges är att andra forum inte finns för möten mellan kärn- och karaktärsämneslärare. Spontana initiativ till samarbete uppkommer heller inte. Undervisande lärare i samhällskunskap på de aktuella programmen ingår för tillfället inte i programlagen för dessa program. Orsaken till detta är enligt ansvariga rektorer att antalet samhällskunskapslärare inte räcker till för att ingå i samtliga programarbetslag och då görs fördelningen utifrån intresse och lämplighet. Inte heller vid samtal med eleverna kan dessa erinra sig att undervisningen knyter an till deras studieinriktning.

Utgår undervisningen från varje elevs förutsättningar, erfarenheter, behov och tänkande

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Varje elev ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar. Skolan ska stärka elevernas tro på sig själva och ge dem framtidstro. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och utveckla elevernas förmåga och vilja att ta personligt ansvar och aktivt delta i samhällslivet. Elevernas

möjligheter att utöva inflytande på undervisningen och att ta ansvar för sina studieresultat förutsätter att skolan klargör utbildningens mål, innehåll och arbetsformer, liksom vilka rättigheter och skyldigheter eleverna har. Lärarna måste därför fortlöpande informera varje elev om hennes eller hans utvecklingsbehov och framgångar i studierna.

Av Skolverkets författningskommentarer för likvärdig bedömning och betygssättning framkommer att grunderna för betygssättningen ska redovisas för eleverna och vara förenliga med målen i kursplanen och betygskriterierna för kursen. Betygssystemet förutsätter att läraren grundar sin bedömning på varierade bedömningsformer, både muntliga och skriftliga bevis på kunskap och vid flera bedömningstillfällen.

Gymnasieförordningen anger att rektorn ansvarar för att genomföra en utredning om det finns signaler om att en elev kan vara i behov av särskilda stödåtgärder. Om utredningen visar att eleven är i behov av stödåtgärder för att kunna nå målen ska ett sådant stöd ges. Rektorn ska då se till att det upprättas åtgärdsprogram.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

Av granskningen framgår att skolan i högre grad behöver klargöra utbildningens mål för eleverna. I lärarintervjun uppges att kursens mål gås igenom i inledningen av kursen. Denna information har dock inte nått fram enligt de intervjuade eleverna. Av intervjuer med elever och rektorer framkommer att eleverna har en vag bild av vad undervisningen i samhällskunskap syftar till, vilket enligt Skolinspektionens mening kan vara en orsak till att eleverna uppger att undervisningen känns onödig och ointressant.

Lärarna beskriver i intervjun att de har bättre kännedom om elevernas skilda förutsättningar och behov när undervisningsgrupperna är mindre. När undervisningsgruppen består av ca 30 elever är det svårt att individualisera undervisningen menar intervjuade lärare. Skolinspektionen har vid lektionsbesök sett exempel på att det kan vara svårt för alla elever att bli uppmärksammade när undervisningsgruppen är stor och mer lågmälda elever kan då ha betydligt svårare att komma till sin rätt. Elever som strävar efter högre betyg kan dock tilldelas extrauppgifter för att på så sätt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga. Sammantaget visar dock granskningen att anpassningen av undervisningen främst verkar handla om en planering av undervisningen på gruppnivå och inte på individnivå i termer av varierade arbetsuppgifter. Det förefaller med andra ord som att eleverna i huvudsak får arbeta med samma uppgifter och inte i särskild stor utsträckning ges möjlighet att arbeta med olika uppgifter inom ett och samma ämnesområde.

Av intervjuer med rektorer och lärare framkommer att skolan ger stöd till elever som riskerar att inte nå målen i Samhällskunskap A. Främst ges detta stöd genom att ansvariga lärare hjälper de elever som riskerar att inte nå målen i slutet av kursen. När lärarna i Samhällskunskap A ser att någon elev riskerar att inte nå målen så informerar de elevens mentor. Åtgärdsprogram upprättas därefter men ansvarig lärare får ingen bekräftelse på att åtgärdsprogram utarbetats för dessa elever, eller kring innehållet i dessa

åtgärdsprogram. Då åtgärdsprogrammet har en central roll i skolans arbete med särskilt stöd vill Skolinspektionen påpeka vikten av att ansvarig rektor ser till att detta blir ett redskap för personalen när det gäller planering och utveckling av den pedagogiska verksamheten kring den enskilde eleven.”

Arbetar skolan för att säkerställa en likvärdig bedömning av elevernas förmågor och kunskaper

I Skolverkets allmänna råd om det lokala arbetet med tillämpningen av nationella mål och betygskriterier framhålls vikten av att det förs diskussioner om de lokala tolkningarna av kursplaner och betygskriterier mellan lärare i olika program, årskurser och skolor, både för att inspirera och lära av varandra och för att skapa likvärdiga förutsättningar för undervisningen och bedömningen av elever i skolan och i olika skolor. Rektor ansvarar för att sådana diskussioner kommer till stånd.

Beskrivning och bedömning av situationen på skolan

I intervju med undervisande lärare i Samhällskunskap A framkommer att dessa i syfte att uppnå likvärdig bedömning och betygssättning ofta spontant samverkar med andra kollegor när det behövs genom att exempelvis byta prov och diskutera principer för bedömning och betygssättning. Lärarna tar även initiativ till att stämma av bedömningen av enskilda elever med lärare i andra ämnen som har samma elever. Grunden för likvärdigheten är lagd för ett antal år sedan då skolan arbetade fram lokala betygskriterier och kursplaner, vilket de flesta lärarna som jobbar nu var med och tog fram.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråden Christina Aro Östgren, Eleonor Duvander och Stefan Persson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Elisabeth Ahlgren
Enhetschef

Ulf Pantzare
Utredare

Bilaga: Bedömningspunkter